

Nieuwe inzichten in het ontstaan van Nieuw Nederland

Walter Prevenier, lid van het ‘Advisory Council on Dutch Studies in the USA’, is professor emeritus Historische Kritiek van de Universiteit Gent. Begin oktober nam hij voor de Taalunie deel aan een tweedaags seminarie van het New Netherland Institute. Hij verwierf er nieuwe inzichten in Nieuw Nederland.

Walter Prevenier: “Ik ben er sinds het seminarie van overtuigd dat Nieuw Amsterdam en Nieuw Nederland in de 17de eeuw multiculturele en kosmopolitische biotopen waren, net zoals het huidige New York en New England. Dit kwam vooral omdat de Amsterdamse kooplieden van de West-Indische Compagnie (WIC) grote interesse toonden voor een veel ruimer gebied, en koloniale activiteiten stimuleerden in de Caraïben en in Brazilië. In feite wou iedereen handel drijven met iedereen in die ‘Dutch Atlantic World’ van de 17de eeuw. Daarnaast waren Engelse en Franse kolonisten in de nabijheid actief. In Nieuw Nederland zag de wereld er dus anders uit dan historici tot voor kort dachten.”

Op vrijdag 4 oktober 2013 presenteerden acht ‘Emerging Scholars’ hun recente studiewerk over Nieuw Nederland aan ‘Established Scholars’, onder wie Walter Prevenier.

"Eén van de ‘Emerging Scholars’, Deborah Hamer, ontdekte dat het verlies van Brazilië aan de Portugezen in 1654 de aanleiding was voor de verspreiding van de Braziliaanse Nederlanders, met vrouw en kinderen, over de hele Atlantische wereld, in het bijzonder naar Nieuw Nederland, de Caraïben en Suriname.

Haar collega Elizabeth Sutton toonde ons dat de in Amsterdam vervaardigde 17de-eeuwse kaarten van de Nieuwe Wereld belangrijke propaganda-instrumenten zijn geweest. Historici beseffen al langer dat ze naar het verleden kijken zoals tijdgenoten willen dat ze ernaar kijken. De prenten van Claes Jansz Visscher uit 1651-1652 promootten de ‘skyline’ van het toenmalige Nieuw Amsterdam als een oase van rust en welstand, om nieuwe emigranten aan te lokken, de Hollandse economie ten bate. Ze weerspiegelden trouw de retoriek van de WIC, maar de werkelijkheid zag er natuurlijk minder rooskleurig uit.

Nog een andere kijk op Nieuw Nederland gaf Kenneth Shefsiek. Vanaf 1677 trokken Franstalige protestanten uit de Spaanse Nederlanden via de Duitse Pfalz naar de Nieuwe Wereld. Ten noorden van de stad New York stichtten ze het plaatsje New Paltz. Om zich als religieuze vervolgd te profileren, noemde deze gemeenschap zich vanaf begin 19de eeuw hugenoten in plaats van Walen. Een mooi stukje ‘invented history’, dat nog aan verder onderzoek moet worden onderworpen.”

Op zaterdag 5 oktober gingen academici en onderzoekers dieper in op het verband tussen de Opstand der Nederlanden en de stichting van Nieuw Nederland.

“Guido Marnef en Maarten Prak belichtten de migratie van Antwerpen naar Amsterdam na 1585 als een betekenisvolle aanzet voor de economische avonturen in de Nieuwe Wereld. Beiden bedienden zich van interessant cijfermateriaal, Maarten Prak bracht ook het verhaal in herinnering van Sarah Rapelje (°1625), het eerste in de Nieuwe Wereld geboren kind van Zuid-Nederlandse origine, dochter van een in Valenciennes geboren povere textielarbeider,

die als protestant was uitgeweken naar Amsterdam, en vandaar naar Nieuw Nederland. Men berekende dat ongeveer een miljoen Amerikanen van haar afstammen.

Wim Vanraes grasduinde in de 17de-eeuwse briefwisseling van Govert Loockermans, een Zuid-Nederlandse settler in de Nieuwe Wereld. David Baeckelandt benadrukte de rol die Zuid-Nederlanders in de kolonisatie van Nieuw Nederland hebben gespeeld. De connectie tussen Noord en Zuid stond niet minder centraal in het verhaal van Kees Zandvliet over de in Antwerpen geboren succesvolle koopman Samuel Blommaert. Hij werd directeur van de WIC, maar zette nooit een voet in New Amsterdam. Het belette hem niet kaarten van Nieuw Nederland te produceren, die we dan ook met de nodige kritische zin moeten bekijken.

Cartograaf Adriaen Block was de eerste die in 1613-1614 het territorium tussen de Franse gebieden in het huidige Canada en het Engelse Virginia 'Nieuw Nederlandt' heeft genoemd. Op de vroege kaarten prijkt vaak ook 'Nova Belgica', de toen gangbare Latijnse term voor het geheel van de Lage Landen. Nederland en België zijn in de Nieuwe Wereld nauw met elkaar verbonden, toen al en nu nog steeds.

De interesse voor de Nederlandstalige wereld in de Verenigde Staten is springlevend. Het verleden van Nieuw Nederland heeft ongetwijfeld een mooie toekomst.”

